

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Науково-навчальний центр прикладної інформатики

ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

ІННОВАЦІЙНІ ПРОГРАМИ І ПРОЕКТИ В ПСИХОЛОГІЇ, ПЕДАГОГІЦІ, ОСВІТІ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

*15–16 березня 2019 р.
м. Одеса*

Одеса
Інститут інноваційної освіти
2019

УДК 37(470+571)(063) (Укр)

ББК 74

166

До збірника увійшли матеріали наукових робіт (тези доповідей, статті), надані згідно з вимогами, що були заявлені на конференцію.

Роботи друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу.

Автори беруть на себе всю відповідальність за зміст поданих матеріалів.

Претензії до організаторів не приймаються.

При передруку матеріалів посилання обов'язкове.

Відповідає п. 12 Порядку присудження наукових ступенів Затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

166 **Інноваційні програми і проекти в психології, педагогіці, освіті : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 15–16 березня 2019 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. – Одеса : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2019. – 112 с.**

Матеріали конференції рекомендуються освітянам, науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, аспірантам, докторантам, студентам вищих навчальних закладів тощо.

Відповідальний редактор: *С.К. Бурма*

Коректор: *П.А. Немкова*

Матеріали видано в авторській редакції.

УДК 37(470+571)(063) (Укр)

© Усі права авторів застережені, 2019

© Інститут інноваційної освіти, 2019

© Друк ФОП Москвін А.А., 2019

Підписано до друку 20.03.2019. Формат 60x84/16.

Віддруковано з готового оригінал-макету.

Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Literaturnaya. Ум. друк. арк. 6,51.

Зам. № 2003-1. Тираж 100 прим. Ціна договірна. Виходить змішаними мовами: укр., пол., анг.

Виготовник. ФОП Москвін А.А. Поліграфічний центр «Copy Art».

69095, Запоріжжя, пр. Леніна, 109. Тел.: +38-094-133-87-81.

Інститут інноваційної освіти: e-mail: novaosvita@gmail.com; сайт: www.novaosvita.com

Видання здійснене за експертної підтримки

Науково-навчального центру прикладної інформатики НАН України

03680, Київ-187, просп. Академіка Глушкова, 40.

Н.М. Руденко,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної)
імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У СФЕРІ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. У статті аналізуються концептуальні засади підготовки майбутніх вихователів спеціальних закладів освіти до навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку. Визначено критерії, показники та типи готовності майбутнього вихователя спеціального дошкільного закладу до формування особистісних властивостей у дітей із затримкою психічного розвитку; розкриваються психолого-педагогічні умови оптимізації процесу підготовки студента до майбутньої педагогічної діяльності у сфері навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку.

Ключові слова: професійна компетентність, професійна підготовка майбутніх педагогів спеціальної освіти, готовність майбутніх педагогів до формування особистісних властивостей у дітей з ЗПР, гуманістична педагогіка, суб'єкт-суб'єктна взаємодія.

Постановка проблеми. Підготовка майбутніх педагогів в руслі ідей гуманістичної педагогіки є надзвичайно актуальною в умовах сьогодення, адже невтішні дані статистики ВОЗ про постійне збільшення числа дітей, що мають різні форми відхилень у фізичному, психічному, а також мовленнєвому розвитку обумовлює нагальну необхідність кваліфікованих кадрів. Гуманізація ставлення сучасного українського суспільства до осіб із проблемами в розвитку, яка виявилася спочатку в ідеях інтеграції, а пізніше – в державній політиці інклюзії в освіті та усіх інших сферах соціального життя, внесла суттєві зміни в професійну діяльність педагогів загалом і педагогів у сфері спеціальної освіти: дефектологів, вихователів, зокрема. Цілком закономірно, що у зв'язку з цим державою висуваються якісно нові вимоги до фахівців системи спеціальної освіти. Сучасній системі корекційно-освітніх послуг сьогодні вкрай необхідні педагоги-професіонали, здатні вирішувати завдання всебічного гармонійного розвитку особистості дитини з вадами розвитку, психолого-педагогічної корекції, соціалізації, адаптації особистості підростаючої людини з особливими потребами, що є неможливим без гуманістичного ставлення педагога до своїх вихованців. Тобто, для розв'язання названих вище завдань визначальне значення має особистість педагога.

Стан дослідження. Аналіз загальних та спеціальних психолого-педагогічних досліджень, присвячених підготовці майбутніх фахівців спеціальної освіти, свідчить про те, що ця проблема вивчалася в таких аспектах: обґрунтування теоретичних засад професійної підготовки педагогів (Н. Бібік, В. Гриньова, В. Євдокимов, І. Зязюн, В. Лозова, О. Мороз, І. Прокопенко, О. Савченко, В. Семиченко, А. Троцко); висвітлення сутності спеціальної освіти (І. Бгажнокова, Г. Дульнев, Г. Кумарина, В. Лубовський, В. Мохова, М. Певзнер); розкриття

сутності професійної діяльності корекційного педагога (А. Богомолова, Л. Волкова, М. Фомічова, Т. Філічева, Г. Чіркїна, М. Шеремет); висвітлення деяких шляхів підготовки корекційних педагогів (В. Акіменко, В. Дудьєв, О. Жукотинська, О. Китик, Н. Харченко); теоретико-методичні засади проблеми підготовки педагогів спеціальної дошкільної освіти для забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливостями психофізичного розвитку (В. Засенко, А. Колупаєва, С. Миронова, Н. Назарова, В. Синьов, О. Таранченко, Н. Шматко, В. Яфаєва та ін.).

Однак, не зважаючи на зростаючий науковий інтерес до цієї проблеми, слід зазначити, що фундаментальних та прикладних досліджень, проведених в Україні, з проблеми формування професійної компетентності педагогів спеціальних дошкільних навчальних закладів у сфері розвитку, навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку практично не існує [1]. Недостатньо розроблена також є проблема підготовки майбутнього вихователя до формування у дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР) таких важливих моральних якостей як доброзичливість, комунікабельність, людяність [2].

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців спеціальної освіти у вищих навчальних закладах спрямована на формування у них системних знань і педагогічних умінь, готовності до інноваційної діяльності, готовності до безперервного збагачення професійних можливостей та удосконалення особистісних якостей, на формування активної, гуманістичної професійної позиції.

До професії педагога спеціальної освіти висуваються певні вимоги (професіограма): він повинен бути глибоко компетентним й мати наступні якості: гуманістична переконаність, громадянська й моральна зрілість; пізнавальна й педагогічна спрямованість; захопленість професією, любов до дітей; вимогливість до себе й навколишнім, справедливість, витримка й самокритичність; педагогічна творча уява й спостережливість; щирість, скромність, відповідальність, твердість і послідовність у словах і діях; мати систему загальнотеоретичних і спеціальних професійних знань, сукупність і широта яких формує в нього уявлення про типологію й структуру аномального розвитку, про способи попередження й подолання тих чи інших аномалій розвитку, про методи психолого-педагогічного впливу.

Кожен педагог незалежно від предмету його спеціалізації повинен відповідати певним загально-професійним вимогам, володіти сукупністю загальнолюдських якостей особистості, педагогічними знаннями і вміннями, необхідними для його успішної професійної діяльності.

Готовність майбутнього вихователя спеціального дошкільного закладу до формування особистісних якостей у дітей з ЗПР є одним з важливих показників його компетентності. Лише збалансованість професійної та особистісної її складових забезпечує належний рівень інформативної та технологічної грамотності майбутнього педагога. Ефективність формування у студентів вказаної готовності визначається єдністю зовнішніх (оптимізацією змісту, форм і методів освітнього процесу) і внутрішніх (активізацією власних сутнісних сил,

потенційних можливостей, суб'єктної діяльності) детермінант.

Концепція збалансованості професійної та особистісної складових готовності майбутнього вихователя спеціального дошкільного закладу до формування особистісних якостей у дітей з ЗПР, що є одним з важливих показників його компетентності, може бути практично реалізована саме в контексті гуманістичної парадигми освіти, коли педагогічний процес розуміють як суб'єкт-суб'єктну взаємодію педагогів та вихованців, при цьому найголовнішою метою педагога є з одного боку створення найсприятливіших умов для саморозвитку дитини, а другого – сам педагог має можливість розвитку, самоактуалізації [3].

Наше дослідження базується на роботах професора Т.І. Поніманської, яка розробила концептуальні засади створення моделі системи підготовки студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Провідні принципи такої підготовки – це:

- суб'єктність (особистість студента виступає одночасно і як суб'єкт розвитку педагогічної діяльності і як суб'єкт саморозвитку педагогічної діяльності);
- полісуб'єктність (взаємодія всіх суб'єктів виховання);
- багатоаспектність (підготовка охоплює такі блоки: аксіологічний, організаційний, методичний, результативний);
- системність (підготовка майбутніх вихователів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку набуває ефективності, якщо здійснюється як система, що передбачає взаємодію прямих і опосередкованих чинників їх особистісно-професійного розвитку);
- концептуальна цілісність і структурна завершеність (здійснення на основі гуманістичної парадигми за етапами професійного становлення майбутнього вихователя) [4].

Гуманістична парадигма освіти – це насамперед установка на дитину як на самоцінність, її розуміння і прийняття; здатність здійснювати різні види міжсуб'єктної діалогічної взаємодії; ставлення до себе як суб'єкта гуманістичних перетворень педагогічного процесу.

Виходячи з актуальності проблеми, нами була розроблена програма експериментальної роботи і визначена загальна цільова установка дослідження: визначити педагогічні умови підготовки студентів до формування особистісних властивостей у дітей із ЗПР.

В результаті аналізу змісту навчальних планів і програм, нами було встановлено, що характеристика вимог, яка висувається до якості освітнього процесу підготовки фахівців до формування особистісних властивостей дітей із ЗПР, є недосконалою. За допомогою анкетування, опитування, спостереження за діяльністю студентів, самооцінки готовності до роботи з дітьми із ЗПР було виявлено недостатній рівень готовності майже всіх студентів контрольної і експериментальної груп за напрямом підготовки «Спеціальна освіта. Логопедія» та «Дошкільна освіта. Логопедія» до формування особистісних властивостей дітей із ЗПР.

Оцінюючи тип готовності майбутніх вихователів спеціального дошкільного закладу до формування особистісних властивостей у дітей з ЗПР, ми виділили в

- реалізація у ВНЗ педагогічного профілю інтегрованого підходу до організації освітнього процесу;

- вправління студентів у можливості самовизначатися, самостійно обирати, надавати перевагу, приймати власні рішення, проявляти креативність;

- забезпечення балансу професійної та особистісної (світоглядної позиції, ціннісних орієнтацій, емоційних, соціально-моральних та вольових якостей) складових готовності майбутніх педагогів до формування особистісних властивостей у дітей із затримкою психічного розвитку.

На формувальному етапі дослідження ми провели лекційні, практичні, консультативні, тренінгові заняття, розробили програму педагогічної практики з метою підвищення готовності студентів до формування особистісних властивостей дітей із ЗПР. Наприклад, достатньо ефективними були практичні заняття за темами: «Прийоми корекційної роботи з дітьми із різними типами ЗПР», «Основні умови навчання та виховання дітей із ЗПР», «Значущість формування особистісних якостей у дітей із ЗПР» та ін.

Результати контрольного етапу дослідження свідчать про ефективність запропонованої нами моделі підготовки майбутніх фахівців до роботи з дітьми із ЗПР. Так, якщо на початку експерименту високому рівню в експериментальній групі відповідало 13% студентів, то наприкінці цей рівень значно виріс і становив 54% студентів. Середній рівень хоч і залишився майже на тій же позначці у 32%, але вже за рахунок тих, хто був віднесений на початку експерименту до низького рівня. У свою чергу низький рівень значно знизився: якщо під час констатувального етапу цьому рівню відповідало 53% студентів групи, то на контрольному етапі цей рівень зменшився до 14%, тобто на 39%. Результати контрольної групи свідчать про те, що покращення показників не відбулося.

Висновки. Готовність майбутнього вихователя спеціального дошкільного закладу до формування особистісних якостей у дітей з ЗПР є одним з важливих показників його компетентності. Лише збалансованість професійної та особистісної її складових забезпечує належний рівень інформативної та технологічної грамотності майбутнього педагога. Ефективність формування у студентів вказаної готовності визначається єдністю зовнішніх (оптимізацією змісту, форм і методів освітнього процесу) і внутрішніх (активізацією власних сутнісних сил, потенційних можливостей, суб'єктної діяльності) детермінант.

Проведене експериментальне дослідження дозволило зробити висновок, що запропонована модель підготовки майбутніх вихователів до формування особистісних властивостей дітей із ЗПР сприяє ефективній взаємодії з дітьми з особливими потребами, дає можливість вирішувати спеціальні професійні завдання, вміти застосовувати психолого-педагогічні знання в різних видах навчально-виховної діяльності в спеціальних закладах дошкільної освіти.

Література

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупаєва. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
2. Панько Е.А. Психологія личности и деятельности педагога дошкольного образования: [монографія] / Е. А. Панько. – Минск: БГПУ, 2005. – 231 с.
3. Бех І.Д. Нова педагогічна позиція як предмет наукового осмислення / І.Д. Бех // Проблеми професійної підготовки вчителя школи майбутнього: зб. м-лів Всеукр. наук.-практ. конф. – Мелітополь, 2002. – Т. 1. – С. 4-14.
4. Поніманська Т.І. Модель системи підготовки студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку / Т.І. Поніманська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – 2012. – Вип. 5. – С. 38-43.
5. Гуманістичне виховання дітей дошкільного віку в контексті інноваційної педагогічної діяльності: монографія / за наук. ред. Т.І. Поніманської, І.М. Дичківської. – Рівне: Волинські обереги, 2012. – 208 с.

ЗМІСТ

Розділ 1 ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

<i>О.В. Гордєєва, Є.Г. Корнієнко, В.І. Корнієнко,</i> МЕТОДИ ЗАПОБІГАННЮ ПРОЯВІВ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА ВІКОМ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	3
---	---

Розділ 2 ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

<i>О.С. Прокопова, Ю.П. Селевко,</i> STEM-ОСВІТА ЯК НАПРЯМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЛІЦЕЮ	8
<i>Н.С. Tarasova, О.В. Shakhmatova,</i> FLIPPED LEARNING AS INTERACTIVE LEARNING ENVIRONMENT	11
<i>В.Ю. Толкачова, М.О. Вінтонів,</i> САЙТ УЧИТЕЛЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ УЧНІВ ХХІ ст.....	16

Розділ 3 ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

<i>А.В. Долгоруک,</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ХІМІЇ В СТАРШІЙ ШКОЛІ	18
<i>Б.Я. Зінькович,</i> АНАЛІЗ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЛАНШЕТІВ ТА СМАРТФОНІВ.....	23

Розділ 4 ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІКИ

<i>А.В. Остапенко,</i> ТРАКТУВАННЯ ЗАКОНІВ ЛОГІКИ ЗА І.П. ЛЬВОВИМ.....	29
---	----

Розділ 5
**МЕДИЧНА ОСВІТА В СУЧАСНОМУ СВІТІ.
ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ
ДО ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ В МЕДИЦИНІ**

<i>M. Grzechnik, P. Ozdoba¹, M. Janiszewska, E. Zabłocka, A. Kamińska,</i> ROLA EDUKACJI ZDROWOTNEJ W PROCESIE LECZENIA PRZEWLEKLEJ ALERGIJ POŻAROWEJ U DZIECI I MŁODZIEŻY.....	33
<i>P. Ozdoba, M. Grzechnik, M. Janiszewska, A. Barańska, B. Drop,</i> PROBLEMY ZWIĄZANE Z FARMAKOTERAPIĄ OSÓB W PODESZŁYM WIEKU – KONIECZNOŚĆ EDUKACJI ZDROWOTNEJ	37
<i>A. Sokółowska, A. Barańska, M. Janiszewska, E. Zabłocka,</i> KOSMETOLOG – NAUKA ZAWODU A KOMPETENCJE.....	41
<i>A. Sokółowska, A. Barańska, M. Jędrych, E. Firlej,</i> PROCES KSZTAŁCENIA SPECJALISTÓW BRANŻY „BEAUTY” W POLSCE. PODSTAWA NAUCZANIA.....	43

Розділ 6
ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

<i>I.Є. Бойцун,</i> ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАГІСТРІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ «МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН»	46
<i>О.А. Ігнатюк,</i> ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ» МАЙБУТНІМ ДОКТОРАМ ФІЛОСОФІЇ В УМОВАХ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	49
<i>С.І. Клименко,</i> ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВОДИДАКТИЧНИХ ВПРАВ З МЕТОЮ УВИРАЗНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ	51
<i>Т.Є. Колупаєва, О.М. Міщеня, О.М. Третяк,</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	61
<i>С.Я. Маслова, А.В. Руда,</i> АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ЗАРУБІЖНІЙ ТА ВІТЧИЗНЯНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ	65
<i>Н.С. Полудьонна,</i> ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ ДЛЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	67

<i>О.В. Скібіна,</i> МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	69
<i>Н.М. Руденко,</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У СФЕРІ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	74
<i>І.В. Хрін,</i> ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ.....	79
<i>А.О. Чечотка, Л.М. Кравченко,</i> БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ, НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ ТА ВИРОБНИЧИХ ПРАКТИК СТУДЕНТІВ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ТА ІСТОРИКО-АРХЕОЛОГІЧНОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	81

Розділ 7
ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

<i>М.М. Кабанець,</i> МОЖЛИВОСТІ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНИХ ШКОЛЯРІВ.....	85
---	----

Розділ 8
ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ
ТА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА

<i>В.Л. Савіцька, Н.І. Дмитренко,</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНІВ В УМОВАХ ГУМАННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	88
---	----

Розділ 9
ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА. ОСВІТА ЗА КОРДОНОМ

<i>В.О. Сліпенко,</i> СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНІХ ШКІЛ США В ЗАРУБІЖНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ.....	92
---	----